

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**МИРЗО УЛУГБЕК НОМИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ**

“ТАСДИҚЛАЙМАН”

Ўқув ишлари бўйича проректор

2021-йил

**ЎЗБЕКИСТОННИНГ XIX АСР II ЯРМИ – XX АСР ДАВРИ ТАРИХИ
ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ
ФАНИНИНГ ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ**

Билим соҳаси:	200000-Гуманитар фанлар
Таълим соҳаси:	220000-Санъат ва гуманитар фанлар
Магистратура мутахассислиги:	70220301-Тарих (йўналишлар ва фаолият тури бўйича)

Ўқув соатлари ҳажми – 150 соат
Шу жумладан:
Маъруза – 30 соат
Семинар – 30 соат
Мустақил таълим – 90 соат

ТОШКЕНТ-2021

Мазкур фаннинг ишчи ўқув дастури 70220301 – Тарих (йўналишлар фаолият тури бўйича) магистратура мутахассислигининг малака талаблари ва ўқув режаси асосида ишлаб чиқилган.

Мазкур ишчи фан дастури “Ўзбекистон тарихи” кафедрасининг 2021-йил 26-августдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, тасдиқлаш учун тавсия этилган. (1-сонли баённома).

Мазкур ишчи фан дастури “Тарих” факультети ўқув-услубий кенгашининг 2021-йил 26-августдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, тасдиқлаш учун тавсия этилган. (1-сонли баённома).

Мазкур ишчи фан дастури Ўзбекистон Миллий университети ўқув-услубий кенгашининг 2021-йил 27-августдаги 1-сонли баёни билан тасдиқланган.

Тузувчилар:

З.Р. Ишанходжаева – “Ўзбекистон тарихи” кафедраси т.ф.д., профессор

Такризчилар:

Б.В. Хасанов – ЎзР ФА “Қатагон қурбонлари хотираси” музейи директори, профессор, тарих фанлари доктори.

Х.Э. Юнусова – “Ўзбекистон тарихи” кафедраси профессори, т.ф.д.

“Ўзбекистон тарихи”
кафедраси мудири:

А.Холикулов

ЎзМУ тарих факультети
декани:

А.Муминов

Магистратура бўлими
бошлиғи:

Н.Мажидов

Фан/модуль коди MTAR2315		Ўқув йили 2021-2022	Семестр 2	ECTS - Кредитлар 5	
Фан/модуль тури Мажбурий		Таълим тили Ўзбек/рус		Ҳафтадаги дарс соатлари 4	
1.	Фаннинг номи	Аудитория машғулоти (соат)	Мустақил таълим (соат)	Жами юклама (соат)	
	Ўзбекистоннинг XIX аср II ярми – XX аср даври тарихи долзарб масалалари.	60	90	150	

I. Фаннинг мазмуни

Фанни ўқитишдан мақсад – Ўзбекистоннинг XIX аср II ярми – XX аср даври тарихи долзарб масалалари. фани орқали талабаларда ҳолисона илмий дунёқарашни, кўникма ва малакани шакллантириш.

Фаннинг вазифаси – Ўзбекистон тарихида, XIX аср II ярми – XX аср даври тарихи долзарб масалаларининг аҳамиятини кўрсатишдан иборат.

II. Асосий назарий қисм (маъруза машғулоти)

II.I. Фан таркибига қуйидаги мавзулар киради:

1-мавзу. Россия империясининг мустамлака бошқарув тизими.

Кириш.Фаннинг назарий методологик асослари, манбашунослиги ва тарихшунослиги. Туркистон ўлкасини Россия империяси томонидан босиб олиншининг иқтисодий, сиёсий омиллари. Туркистон генерал губернатор-лигини ташкил топиши. Россияси империясининг маъмурий бошқарув тизимини жорий этилиши ва унинг моҳияти. Россия империясининг мустамлака тизимини Бухоро амирлиги ва Хива хонлигидаги хусусиятлари. 1866 йилда-ги “Туркистон ўлкасини бошқариш ҳақидаги Низом” ва унинг ўлка учун келтириб чиқарган оқибатлари. Чегаралар масаласи ва уларнинг ечилиши.

2-мавзу. Россия империясининг кўчириш сиёсати ва унинг моҳияти.

Россия империяси томонидан амалга оширилган кўчириш сиёсатининг асл моҳияти. Ўрта Осиёга россиялик аҳолининг кўчириб келтириш босқичлари. Кўчириш сиёсатини кучайтиришга қаратилган чора-тадбирлар. Кўчириш жараёнларини бориши, унинг босқичлари, маҳаллий аҳолига бўлган муносабати. Кўчириш сиёсатининг оқибатлари.

3-мавзу. Туркистон аҳолиси ва иқтисодиётини Россия империяси манфаатида эксплуатация қилиниши.

Туркистон ўлкасидаги иқтисодий вазият. Россия империясининг Тур-кистонда олиб борган ижтимоий сиёсатининг моҳияти ва унинг маҳаллий аҳолига курсатган таъсири. Ер-сув ва аграр муносабатлардаги ўзгаришларни колониал характери. Маҳаллий аҳолининг ижтимоий-иқтисодий қарамлиги-ни кучайиши. Россия империясининг Туркистон ўлкасида олиб борган солиқ сиёсати. Пахта яккахокимлигини вужудга келиши.

4-мавзу. Мустабид тузум шароитида Туркистон аҳолисининг маданий ва маънавий ҳаёти.

Россия империясининг олиб борган сиёсатининг Туркистон ўлкаси маънавий ҳаётига кўрсатган таъсири. Аҳолининг маънавий қарамлигини кучайиши. Аҳолини ҳуқуқлари, миллий анъаналарини Россия империяси томонидан инкор этилиши. Мустамлака тизимни маънавий ҳаётга ўрнатган назорати.

5-мавзу. Россия империясидаги сиёсий жараёнлар ва уларнинг Туркистонга кўрсатган таъсири.

Туркистон ўлкасига метрополиядаги сиёсий жараёнларни таъсири. Февраль инқилоби. Октябрь тўнтариши. Империянинг кулаши. Сиёсий кучлар тақсимотининг моҳияти. Маҳаллий аҳолини ижтимоий фаолияти ўсиши. Мустамлака ҳокимиятининг ўзига хос хусусиятлари. Демократик жараёнларнинг кучайиши.

6-мавзу. Жадидчилик ҳаракатининг пайдо бўлиши. Жадид миллий халқ маорифи, миллий матбуоти, адабиёти ва санъати.

Жадидчилик ҳаракати пайдо бўлишига туртки бўлган ташқи ва ички тарихий муҳит ва шарт-шароитлар. Жадидчилик давр маҳсули эканлиги. Мустабид мустамлакачилик зулми ва маҳаллий мусулмон зиёлилари орасида мутаассиблик ва бидъатларнинг кучайиши. Муҳаммад Абдо (1848-1903), Жамолиддин Афғоний (1851-1914) ва Исмоилбек Гаспирали (Гаспринс-кий)лар мусулмон дунёсида ислохотчилик-жадидчилик ҳаракатининг асосий мафкурачиси. Жадидчилик ҳаракатининг шаклланиши ва ривожланиши босқичлари.

“Жадид миллий халқ маорифи” тушунчаси ва унинг истеъмолга киритилиши масаласи. Жадид мактабининг асоси “Усули жадид” – “Усули савтия”. Жадид мактаби мусулмон дунёси маорифидаги буюк кашфиёт бўлганлиги (Исмоил Гаспиралининг 1884 йилда И.Гаспирали ташкил этган илк жадид мактаби). Туркистонда дастлабки жадид мактабларини очилиши. Жадид мактаби дарсликлари. Мунаввар қорининг мактаби ва унинг жадид мактаблари учун илмий-педагогик марказ, олий таълим – университет учун асос бўлгани. Мусулмон халқ дорилфунуни – ҳозирги ЎзМУ.

Миллий матбуот давр тақозоси билан зарурат ва миллат эҳтиёжига айланиши ҳамда илк бор пайдо бўлиши. Жадидлар томонидан чоп этилган газета ва журналлар: «Тараққий» (Исмоил Обидий, 1906), «Хуршид» (Мунаввар қори, 1906), «Тужжор» (Саидқаримбой Саидазимбоев, 1907), «Садои Туркистон» (У.Асадуллаҳў-жаев, 1914), «Нажот» (Мунаввар қори, 1917), «Чаён» (1917), «Садои Фарғона» (Обиджон Маҳмудов, 1914), «Фарғона нидоси» (1917), «Бухорои Шариф» (Миржалол Юсуфзода, 1912-1913), «Самарқанд» (М.Бехбудий, 1913), «Хуррият» (1917), «Ойна» журнали (1913-1915), «Эл байроғи» (Б.Солиев, 1917), «Юрт» (Ашурали Зоҳидий, 1917) ва бошқалар.

Мумтоз адабиётдан фарқли жадид - янги адабиётнинг пайдо бўлиши. Роман, эссе, хикоя, ёзма драма, бармоқ вазнига асосланган шеърят каби жадид адабий жанрлари. М.Бехбудийнинг “Падаркуш” пьесаси ва илк бор миллий театрнинг пайдо бўлиши. Буюк жадид адиб ва драматурглари ҳамда уларнинг асарларида истиқлол, ислохот, миллий ғоя ва мафкура, ижтимоий ҳаёт баёни.

7-мавзу. Жадидчилик ҳаракатида тарих, тарих таълими ва фалсафаси масаласи.

“Тарих” деган тушунча, тарих тажрибаси ва фалсафаси ҳақидаги илмий-назарий дунёқарашга жадидларнинг қўшган ҳиссаси. Тарих илмининг илк бор жадид мактабларида ўқитилиши, тарих ва география дарсликлари (М.Бехбудий, Фитрат, А.Авлоний ва бошқалар). М.Бехбудий, Мунавварқори, Н.Ёвушев, Алихон Соғунийларнинг Туркистон тарихи ҳақидаги асарлари ва уларда тарихга берилган баҳолар. И.Гаспиралининг Туркистон тарихи фалсафасига оид “Муқомалаи салотин”

(“Султонлар суҳбати”) деб номланган тарихий-хаёлий ҳикояси (“Таржумон”, 1906 йил декабрь – 1907 йил январь) ва унда “Жазойи-тарихия” ғоясининг олға сурилиши.

8-мавзу. Совет тоталитаризмининг негизлари. Совет мустабид тузуми шароитида миллий давлатчилик учун кураш.

Тоталитаризм турлари. Коммунистик мафкура моҳияти. Совет мустабид тузумини шаклланиши. Жамиятни мафкуралаштириш жараёни, большевиклар томонидан олиб борилган тадбирлар ва уларнинг асл моҳияти. Иқтисодиёт. Большевиклар томонидан “Социалистик маданий қурилиш” концепциясини ишлаб чиқиши. Совет ҳокимияти томонидан большевикча маданий инқилобни зўравонлик билан Туркистонда амалга оширилиши. Ушбу жараёнга ўзбек аҳолисининг муносабати, ўзбек зиёлилари ва уларнинг платформаси. Совет ҳокимиятининг қатағонлик сиёсати ва унинг амалга ошириш усуллари ва босқичлари. Ўзбекистонда унинг кўринишлари.

Тошкент воқеалари. Туркистон Муҳторияти ва унга большевикларнинг муносабати. Туркистон Муҳторияти тимсолида миллий давлатчилик учун кураш. Қўқон воқеалари. Большевиклар томонидан Туркистон Муҳтория-тининг тор-мор этилиши ва совет ҳокимиятининг унга нисбатан олиб борган қатағонлик тадбирлари. Совет сиёсий тизимининг ташкил этилиши. Маҳаллий аҳолини унга бўлган муносабати. Тоталитар тузумнинг иқтисодий таянчи вужудга келиши ва у учун большевиклар белгилаган вазифалар. Коммунистик мафкуранинг зўравонлик билан жорий этиш усуллари.

9-мавзу. Совет ҳокимиятининг Бухоро ва Хивага экспансияси.

Бухоро амирлиги ва Хивага хонлигининг тугатилиши. Бухоро ва Хоразм республикаларида большевиклар томонидан олиб борилган коммунистик стратегия. Бухоро ва Хоразмнинг зўравонлик билан олиб борилган советлаштириш жараёни.

Маҳаллий аҳолини сиёсий жараёнларга бўлган муносабати. Совет ҳокимиятини чор Россияни мустамлака сиёсатининг давомчиси сифатидаги фаолияти, бу йўналишда олиб борган тадбирлари. Уларнинг асл моҳияти, социалистик мафкуранинг шаклланиши, унинг Ўзбекистонда жорий этилиши. Миллий қадрият ва анъаналарни инкор этилиши.

10-мавзу. Тоталитар тузумнинг мустаҳкамланиши. Ҳокимиятнинг репрессив функцияларининг кучайиши

СССРнинг ташкил топиши ва маъмурий буйруқбозлик тизимини шаклланиши. Ўзбекистонда унинг кўринишлари. Ҳокимиятнинг репрессив функцияларининг кучайиши. Ушбу сиёсатга тегишли қабул қилинган давлат қарорлари ва қонунлар. XX асрнинг 20-30-йилларда оммавий-сиёсий террорнинг авжига чиқиши ва совет ҳокимиятини қатағонлик сиёсатининг босқичлари. Мажбурий коллективлаштириш фожеаси, қулоқлаштириш сиёсатининг Ўзбекистонга кўрсатган таъсири. “Катта қирғин” ва уни ўзбек халқига етказган зарари.

Тоталитар тузумнинг иқтисодий таянчини мустаҳкамланиши. ГУЛАГ тизимининг шаклланиши, унинг вазифа ва мақсадлари, у ердаги ўзбекларнинг тақдири. “АЛЖИР” ва бошқа концлагерлари. Болалар учун махсус интернатлар.

11-мавзу. Ўзбекистонда XX асрнинг 20-30 йилларида таълим тизими. Совет ҳокимиятининг қатағонлик сиёсатини илм-фанга кўрсатган таъсири.

Ўзбек халқининг маънавий ҳаёти, ютуқ ва муаммолар. Қабул қилинган қарор ва қонунлар. Таълим тизимидаги аҳвол, совет ҳокимиятининг бу соҳадан кўзлаган мақсади ва ўз манфаатида ундан кенг фойдаланилиши. Ушбу соҳа ходимларининг фаолияти ва уларнинг тақдири. Халқ таълими соҳасидаги қатағонлик сиёсати. Маданий оқартув ташкилотлари ва уларнинг жамиятни коммунистик руҳда мафкуралаштиришдаги роли. Совет ҳокимия-тини ушбу соҳа фаолиятига тегишли чоралари ва уларни оқибатлари.

Музей, кутубхона, клуб, “Қизил чойхона” “Қизил юрта”лар фаолияти, большевик-ларни улардан ўз манфаати учун кенг фойдаланиши.

Илм-фан соҳасидаги ютуқлар ва зиддиятлар. XX асрнинг 20-30 йилларидаги мафкуравий жараёнларни илм-фанга кўрсатган таъсири. Гуманитар ва табиий фанлар. Олимлар ва илмий ходимларга нисбатан бўлган қатағонликлар, ушбу сиёсатнинг илм-фанга кўрсатган таъсири. Фан арбобларининг ҳаёти ва тақдири. Ютуқлар, муаммолар ва зиддиятлар.

12-мавзу. XX асрнинг 20-40 йилларида адабиёт ва санъатни большевикча мафкуралаштирилиши.

Совет иттифоқи раҳбарларининг адабиёт ва санъатга нисбатан олиб борган сиёсатни, унинг ушбу соҳага таъсири. Марказ томонидан ушбу соҳани советлар мафкурасига бўйсундириш жараёнида қабул қилинган қарорлари ва уларни зўравонлик билан амалга оширилиши.

Адабиёт ва санъат соҳасидаги юз тутган бузилишлар. Ушбу соҳани таниқли арбобларини тақдири. Адабиёт ва санъат соҳасидаги сиёсий қатағонликлар.

13-мавзу. Иккинчи жаҳон уруши ва ундан кейинги йилларида Ўзбекистондаги ҳаёт.

Иккинчи жаҳон уруши йилларида совет ҳокимитининг қатағонлик сиёсати, унинг оқибатлари, ўзига хос хусусиятлари. Совет тоталитаризми-нинг Иккинчи жаҳон уруши давридаги хусусиятлари. 1942 йил 28 июлдаги ”№ 227” ва бошқа буйруқлар, уларнинг асл моҳияти. Халқларни мажбурий кўчирилиши (депортация жараёнлари).

1940-1950 йиллардаги сиёсий қатағонликлар. “Врачлар иши” ва бошқа ишларнинг Ўзбекистонга таъсири.

XX аср 40-50 йилларидаги илм-фанга қаратилган қатағонликларни янги палласи, уларнинг асл моҳияти. Сталин вафотидан кейинги қатағонликлар.

14-мавзу. XX асрнинг 70-80 йилларида Ўзбекистон.

Ўзбекистонда янги ерларни ўзлаштириш сиёсати ва унинг оқибатлари. Ютуқлар ва йўл қўйилган хатолар, уларни бартараф этиш учун ҳаракатлар. Ўзбекистонда танглик ҳолатларининг кучайиши. 1964 йил октябрда «Сарой» тўнтарилиши. Брежнев маъмуриятининг олиб борган сиёсати. 1960-1970 йилларда тугалланмаган иқтисодий ислохотлар. Экологик муаммолар ва уларни аҳоли саломатлигига кўрсатган таъсири. Шароф Рашидовнинг сиёсий раҳбар сифатидаги фаолияти.

15-мавзу. Ўзбекистон миллий бойликларининг иттифок марказига олиб кетилиши.

Марказ томонидан ягона халқ хўжалиги комплексини шакллантириши ва унинг Ўзбекистонга кўрсатган салбий таъсири. Ўзбекистоннинг Россия Федерациясининг Нокоратупроқ ерларини ўзлаштиришига қўшган ҳиссаси. Бошқа Бутуниттифок қурилишларда Ўзбекистоннинг иштироки. Республиканинг табиий қазилма бойликларини, ўзбек халқининг маданий-маънавий бойликларини Марказ томонидан олиб кетилиши. Ўзбекистон мустақиллик арафасида.

Т/р	Маъруза мавзулари	Дарс соатлари ҳажми
1.	Россия империясининг мустамлака бошқарув тизими.	2
2.	Россия империясининг кўчириш сиёсати ва унинг моҳияти.	2
3.	Туркистон аҳолиси ва иқтисодиётини Россия империяси манфаатида эксплуатация қилиниши.	2
4.	Мустабид тузум шароитида Туркистон аҳолисининг маданий ва маънавий ҳаёти.	2
5.	Россия империясидаги сиёсий жараёнлар ва уларнинг Туркистонга кўрсатган таъсири.	2
6.	Жадидчилик ҳаракатининг пайдо бўлиши. Жадид миллий халқ маорифи, миллий матбуоти, адабиёти ва санъати.	2
7.	Жадидчилик ҳаракатида тарих, тарих таълими ва фалсафаси масаласи.	2
8.	Совет тоталитаризмининг негизлари. Совет мустабид тузуми шароитида миллий давлатчилик учун кураш.	2
9.	Совет ҳокимиятининг Бухоро ва Хивага экспансияси.	2
10.	Тоталитар тузумнинг мустаҳкамланиши. Ҳокимиятнинг репрессив функцияларининг кучайиши	2
11.	Ўзбекистонда XX асрнинг 20-30 йилларида таълим тизими. Совет ҳокимиятининг қатағонлик сиёсатини илм-фанга кўрсатган таъсири.	2
12.	XX асрнинг 20-40 йилларида адабиёт ва санъатни большевикча мафкуралаштирилиши.	2
13.	Иккинчи жаҳон уруши ва ундан кейинги йилларида Ўзбекистондаги ҳаёт.	2
14.	XX асрнинг 70-80 йилларида Ўзбекистон.	2
15.	Ўзбекистон миллий бойликларининг иттифоқ марказига олиб кетилиши.	2
	Жами	30

III. Семинар машғулоти буйича кўрсатма ва тавсиялар

Семинар машғулоти мультимедиа қурулмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир профессор-ўқитувчи томонидан ўтказилиши зарур. Машғулоти фаол ва интерфактив усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

Т/р	Семинар машғулот мавзулари	Дарс соатлари ҳажми
1.	Россия империясининг мустамлака бошқарув тизими.	2
2.	Россия империясининг кўчириш сиёсати ва унинг моҳияти.	2
3.	Туркистон аҳолиси ва иқтисодиёти Россия империяси манфаатида эксплуатация қилиниши.	2
4.	Мустабид тузум шароитида Туркистон аҳолисининг маданий ва маънавий ҳаёти.	2
5.	Россия империясидаги сиёсий жараёнлар ва уларнинг Туркистонга кўрсатган таъсири.	2
6.	Жадидчилик ҳаракатининг пайдо бўлиши. Жадид миллий халқ маорифи, миллий матбуоти, адабиёти ва санъати.	2
7.	Жадидчилик ҳаракатида тарих, тарих таълими ва фалсафаси масаласи.	2
8.	Совет тоталитаризмининг негизлари. Совет мустабид тузуми шароитида миллий давлатчилик учун кураш.	2
9.	Совет ҳокимиятининг Бухоро ва Хивага экспансияси.	2
10.	Тоталитар тузумнинг мустаҳкамланиши. Ҳокимиятнинг репрессив функцияларининг кучайиши	2
11.	Ўзбекистонда XX асрнинг 20-30 йилларида таълим тизими. Совет ҳокимиятининг қатағонлик сиёсатини илм-фанга кўрсатган таъсири.	2
12.	XX асрнинг 20-40 йилларида адабиёт ва санъатни большевикча мафкуралаштирилиши.	2
13.	Иккинчи жаҳон уруши ва ундан кейинги йилларида Ўзбекистондаги ҳаёт.	2
14.	XX асрнинг 70-80 йилларида Ўзбекистон.	2
15.	Ўзбекистон миллий бойликларининг иттифоқ марказига олиб кетилиши.	2
	Жами	30

IV. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Талабалар аудиторияда олган назарий билимларини мустаҳкамлаш ва амалий масалаларни ечиш кўникмасини ҳосил қилиш учун мустақил таълим тизимига асосланиб мустақил иш бажарадилар. Бунда улар асосий ва қўшимча адабиётларни ўрганиб ҳамда Интернет сайтларидан фойдаланиб рефератлар ва илмий докладлар тайёрлайдилар, амалий машғулот мавзусига доир уй вазифаларини бажарадилар.

Т/р	Мустақил таълим учун мавзулар	Дарс соатлари хажми
1.	Туркистон аграр муносабатлардаги колониал характери. Илмий адабиётлар таҳлили.	10
2.	Жадидлар томонидан тайёрланган дарсликлар.	8
3.	А.Фитратнинг “Оила” асари ва Мунавварқорининг “Ер юзи” номли дарслиги. Таҳлил, муҳокама.	8
4.	Россия империяси ҳокимиятининг маҳаллий аҳолининг урф-одатларига нисбатан бўлган муносабати ёритилган адабиётлар билан танишиш.	8
5.	Совет ҳокимиятининг Ўзбекистон маданий соҳасидаги қатағонликлари (XX асрнинг 20-30 йиллари). Мавзуга тегишли адабиётлар таҳлили.	8
6.	XX асрнинг 40-50 йилларида Ўзбекистонда адабиёт ва санъат. Мавзуга тегишли илмий адабиётлар таҳлили.	8
7.	Қулоқлаштириш сиёсати. Илмий адабиётлар ва архив ҳужжатлар таҳлили.	8
8.	Ўзбекистон миллий бойликларининг иттифок марказига олиб кетилиши. Мавзуга тегишли илмий адабиётлар таҳлили.	8
9.	Иккинчи жаҳон уруши йилларидаги қатағонликлар. Илмий адабиётлар ва мавзу бўйича электрон маълумотлар таҳлили.	8
10.	Туркистон аграр муносабатлардаги колониал характери. Илмий адабиётлар таҳлили.	8
11.	Ўзбекистон мустақилликка эришиши арафасидаги вазият ҳақидаги илмий адабиётлар таҳлили.	8
Жами		90

Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсия этилади.

V Фан ўқитилишининг натижалари (шаклланадиган компетенциялар)

Фанни ўзлаштириш натижасида талаба:

- Ўзбекистоннинг XIX аср II ярми – XX аср даври тарихи махсус фанининг мақсад ва вазифалари, унинг назарий ва амалий асослари кўникмасига эга бўлиши ва улардан илмий мақсадларда фойдаланишни ҳамда XIX аср II ярми – XX аср даври тарихи оид манбаларни; XIX асрнинг иккинчи ярми-XX аср Ўзбекистон тарихини долзарб масалалари фанидан талабалар, ушбу даврга оид тарихий тадқиқотлар кўлами, тадқиқотларнинг методологик асослари ҳақида **тасаввур ва билимга эга бўлиши;**

- XIX асрнинг иккинчи ярми-XX аср Ўзбекистон тарихини долзарб масалалари - ижтимоий-иқтисодий, маданий ҳаётида юз берган фожеали воқеалар-мустамлака ва совет ҳокимиятининг қатағонлик сиёсати ва бу жараёнларни Ватанимиз ҳаётига, тараққиётига кўрсатган салбий таъсирини ҳолисона ўрганиб, таҳлил қилиш, ўрганилаётган давр ва бугунги кун тарих фанининг долзарб муаммоларини тўғри талқин қилиш **кўникмаларига эга бўлиши керак**;
- Ўзбекистоннинг XIX аср II ярми – XX аср даври тарихи фани бўйича эгаллаган билимларини киёсий таҳлил қилиш, тўпланган тарихий билим ва тажрибасини илмий ва педагогик амалиётда самарали қўллаш **малакаларига эга бўлиши керак**.

VI. Таълим технологиялари ва методлари:

- маърузалар;
- интерфаол кейс-стадилар;
- семинарлар (мантиқий фиклаш, тезкор савол-жавоблар);
- гуруҳларда ишлаш;
- тақдимотларни қилиш;
- индивидуал лойиҳалар;
- жамоа бўлиб ишлаш ва ҳимоя қилиш учун лойиҳалар.

VII. Кредитларни олиш учун талаблар:

Фанга оид назарий ва услубий тушунчаларни тўла ўзлаштириш, таҳлил натижаларини тўғри акс эттира олиш, ўрганилаётган жараёнлар ҳақида мустақил мушоҳада юритиш ва жорий, оралиқ назорат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича ёзма ишни топшириш.

Асосий адабиётлар

1. Тарихни номаълум саҳифалари. Ҳужжат ва материаллар. 1- V1 жилдлар. Тошкент. -Ғ.Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи.
2. История Узбекистана. Электронный учебник для ВУЗов. - Ташкент, 2010.
3. Туркистон чор Россияси мустамлакачилиги даврида. Т.1, Ўзбекистоннинг Янги тарихи. –Т.: Шарқ, 2000.
4. Ўзбекистон Совет мустамлакачилиги даврида. Т.2, Ўзбекистоннинг Янги тарихи. –Т.: Шарқ, 2000.
5. Ишанходжаева З.Р. Репрессивная политика советской власти и культура Узбекистана: трагедия выживания (1925-1953 гг). – Т.: Tafakkur, 2011.

6. Ишанходжаева З.Р. Узбекистан в условиях колониализма и советского тоталитаризма. Учебное пособие для студентов магистратуры. Ташкент; «Национальное общество философов Узбекистана». 2018. 264 с.
7. Ишанходжаева З.Р. Ўзбекистон тарихи (1925 – 1945 йиллар). Ўқув кулланма. Тошкент; «Мумтоз суз». 2019. 156 б.

Қўшимча адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуг халқнинг иши ҳам улуг, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. Т.: «Ўзбекистон» 2019.
2. Мирзиёев Ш.М. Аждодлар жасорати – мардлик мактаби, гурур – ифтихор манбаи. Халқ сўзи, 2019 йил 10 май.
3. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза. Т.: «Ўзбекистон» 2017.
4. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Тошкент.: Ўзбекистон. 2017.
5. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз. Тошкент.: Ўзбекистон. 2017.
6. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамыз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқ. Т.: «Ўзбекистон» 2016.
7. Агзамходжаев С. Туркистон Муҳторияти. – Т.: Фан, 1996.
8. Авторханов А. Империя Кремля. Советский тип колониализма. – Вильнюс. 1999.
9. Абдурашидхонов М. Танланган асарлар. – Т.: Маънавият, 2003.
10. Абдурашидхонов М. Хотираларимдан. (Жадидчилик тарихидан лавҳалар).- Т.: Шарқ, 2001.
11. Голованов А.А. Крестьянство Узбекистана: эволюция социального положения. 1917-1937 гг. – Т.: Фан, 1992.
12. Голованов А.А., Турсунов С. В плену утопического мышления. – Т.: Ўзбекистон, 1993.
13. Голованов А.А., Саидов И.М. Политическое противоборство по национально-государственному самоопределению Узбекского народа (1917-1920 гг.). –Самарканд, Сам ГУ, 2005.
14. Жадидчилик: ислохот, янгиланиш, мустақиллик ва тараққиёт учун кураш. Даврий туплам. №1. –Т.: Университет, 1999.

15. Холбаев С., Долимов У., Дускораев Б., Ражабов К., Полвонов Н. ва б. Туркистон жадидчилиги – Миллий уйғониш даври тарихи. - Наманган, 2012, - Б.323.
16. Исхаков Ф. Национальная политика царизма в Туркестане (1867-1917 гг.). – Т.: Фан, 1997.
17. Ишанходжаева З.Р., Иофе В.Г. Репрессивная политика тоталитарного режима в Узбекистана (20-80-е гг. XX в.). Уч. мет. пособие. Т.: Университет, 2003.
18. Ишанходжаева З.Р. Высшее образование: люди и судьбы. (На материалах истории Узбекистана 30-х гг. XX века). УзМУ хабарлари. Махсус сон, 2013.
19. Ишанходжаева З.Р. Об экспертном заключении «Эльбек». В сб. Тарихни номаълум саҳифалари. IV китоб. - Т.: Гафур Гулом, 2013.
20. Ишанходжаева З.Р. Некоторые вопросы изучения сталинской репрессивной политики в Узбекистане. “Историческая наука в контексте интеллектуального развития центральной Азии” коллективная монография. Т.: Yangi nashr, 2014 й.
21. Ишанходжаева З.Р. Политика большевиков в духовной сфере в Узбекистане. ЎзМУ хабарлари. №2, 2008 й, 52 б.
22. Коцанов Б., Сейтназаров М. Революция. Вторжения. События в Хивинском ханстве (1919-1920 гг.). – Нукус: Билим, 1997.
23. Хасанов Б.В. Национальная интеллигенция Узбекистана и исторические процессы 1917- начала 50-х гг. Т.: Академия МВД РУз, 2000.
24. Эргашева Ю.А. Культура Узбекистана: тенденции и проблемы развития. – Т.: Фан, 1997.
25. Шамсутдинов Р. Трагедия среднеазиатского кишлака. – Т.: Фан, 2006. Т.3.
26. Кушжонов О., Полвонов Н. Хоразмдаги ижтимоий-сийсий жараёнлар ва харакатлар. Т.: Abu matbuot-konsalt, 2007.
27. Бугай Н.Ф. Реабилитация репрессированных граждан России (XX-нач. XXI в). - Москва. 2006.
28. Советское общество и война. Каталог историко-документальной выставки. - Москва 2010.
29. Великая отечественная война. Энциклопедический справочник. - Москва 2010 г.
30. Кузнечевский В.Д. Сталин: Как это было? Феномен XX века. Вече. Москва, 2014.
31. Ишанходжаева З.Р. Формирование толерантности общества в исторической ретроспективе. Материалы Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы толерантности в углублении демократических реформ и развития гражданского общества: Методология исследования, современность и перспективы». Ташкент, 24-25 апреля 2015 г.

32. Кузнецhevский В.Д. Сталинская коллективизация. Ошибка ценою в миллионы жизней. Российский институт стратегических исследований. Москва, 2015 г.
33. Ишанходжаева З.Р. Наука и сталинизм. Ўзбекистонда фан, таълим, ишлаб чиқариш ва ёшлар тарбияси соҳасидаги Давлат сиёсатининг асосий йўналишлари. Республика алмий-амалий конференцияси материаллари. Қарши, 11 июнь, 2016 йил.
34. История культуры Узбекистана: этапы, проблемы, достижения. Ответ. редактор З.Р. Ишанходжаева. Т., «Adabiyot uchqunlari», 2016.
35. Ишанходжаева З.Р. Литература и искусство как феномен культурной жизни Узбекистана 1920-1950 гг. УзМУ хабарлари; №№ 1-2, 2017. 41-44 б.
36. Ишанходжаева З. Р. Образование и наука в Узбекистане в 1920-1930 –е годы. История сталинизма. Культура и власть в СССР. 1920-1950-е годы. Материалы IX-й международной научной конференции. С. 386-399. Санкт-Петербург, 24-26 октября. Ельцин-центр. РОССПЭН, Москва 2017.
37. Ишанходжаева З.Р. Толерантность как культурная особенность узбекского народа. Материалы международной научно-практической конференции «Толерантность как инструмент развития мер взаимного доверия». Т., 2018.
38. Ишанходжаева З.Р. Культурно-просветительские учреждения в идеологизации общества в Узбекистане в 1920-1930-х гг. в ж. «ВЕСТНИК РАЗВИТИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ» ; № 2; Москва., 2019 г.
39. Conquest Robert. The great terror. Oxford University Press, USA. 2007. Page 608. 40-th Anniversary edition. ISBN-13: 978-0195316995, ISBN-10: 0195316991.
40. Conquest Robert. «The Harvest of Sorrow. Soviet collectivization and the Terror – famine». – New York, 1986.
41. Khalid A. The politics of Muslim cultural reforms: Jadidism in Tsarist Central Asia. – University of California Press, USA 1998;
42. Ўзбекистон тарихи (1917-1991 йиллар). 1-3-том. Масъул муҳаррирлар: Р. Абдуллаев, Қ. Ражабов, М. Раҳимов.-Тошкент: Ўзбекистон, 2019.
43. Ишанходжаева З.Р. Изучение Туркестана в конце XIX – начале XX вв. Политические, социально-экономические и межэтнические процессы в пограничных регионах России в XVI – начале XX вв: материалы Международной научно-практической конференции (РФ, г. Уфа, 1–4 июня 2020 г.) / Отв. ред. Р.Г. Буканова. –Уфа: Мир печати, 2020. – 357 с., ил. ISBN 978-5-9613-0655-2.
44. Ishankhodjaeva, Z.R., Khazov, V.K., Almazova-Ilyina, A.B. Uzbekistan's contribution to the victory over fascism in World War II/ Voprosy Istorii,, 2020(8), стр. 205–211 <https://www.scopus.com/authid>

45.Ишанходжаева З. Р. Судьба среднеазиатской ориенталистики в 1920-1930 гг. Ўтмишга назар. 2020 й. 2- махсус сон. ТМИШГА НАЗАР.2020 й. ISSN 2181-9599.Doi Journal 10.26739/2181-9599.

46.С.В. Кулик, А.Н. Кашеваров, Ишанходжаева З.Р. Единым фронтом: партизаны Ленинградской области и их связи со среднеазиатскими советскими республиками. Вопросы истории. Ежемесячный научный журнал №2, 2021 г. . ISSN 0042 8779;РИНЦ г. Москва, РФ. DOI:

Ахборот манбаалари

1. www.history.ru
2. www.ziyonet.uz
3. www.turklib.ru
4. www.twirpx.ru
5. www.mirknig.ru

Талаба билимини баҳолаш

Талаба билимини баҳолаш кредит-модуль тизимида мувофиқ ишлаб чиқилган Низом асосида амалга оширилади.

Назорат тури	ОБ	ЯБ
Ўтказилиш вақти	30–31-хафта	37–38-хафта
Назорат шакли	Ёзма*	Ёзма*

Оралиқ баҳолаш: фаннинг маъруза ва семинар машғулоти қисмига тегишли тенг ярми ўтиб бўлингандан сўнг сўнг ОБ олинади. Бунда ўтилган мавзуларга доир 3 тадан ёзма саволлари варианти тарқатилади. Олдиндан тузилган 3 тадан ёзма вариантларини тўла ёзган талабага ҳар бир тўғри жавоб учун максимал 5 баҳо берилди.

Якуний баҳолаш ўтилган барча мавзулар бўйича тузилган вариантлари асосида ўтказилади. Бунда ҳар бир талабага семестр давомида ўтилган мавзулар бўйича 3 тадан ёзма савол вариантлари тарқатилади. Талаба ёзган жавобининг ҳар биридан максимал 5 баҳо тўплаш имкониятига эга. Умумий баҳо ўртача арифметика асосида чиқарилади.

*Изоҳ. Назоратлардаги ҳар бир савол ва топшириқлар қуйидаги баҳолаш мезонлари бўйича баҳоланади.

Талабалар билимини баҳолаш мезонлари

а) “5” (аъло) баҳо учун талабанинг билим даражаси қуйидагиларга жавоб бериши лозим:

- Ҳулоса ва қарор қабул қилиш;
- Ижодий фикрлай олиш;
- Мустақил мушоҳада юрита олиш;
- Олган билимларини амалда қўллаш олиш;
- Моҳиятини тушуниш;
- Билиш, ёритиб бера олиш;
- Тасаввурга эга бўлиш;

б) **“4” (яхши)** баҳо учун талабанинг билим даражаси қуйидагиларга жавоб бериши лозим:

- Мустақил мушоҳада юрита олиш;
- Олган билимларини амалда қўллай олиш;
- Моҳиятини тушуниш;
- Билиш, ёритиб бера олиш;
- Тасаввурга эга бўлиш;

в) **“3” (қониқарли)** баҳо учун талабанинг билим даражаси қуйидагиларга жавоб бериши лозим:

- Моҳиятини тушуниш;
- Билиш, ёритиб бера олиш;
- Тасаввурга эга бўлиш;

г) талабанинг билим даражаси **“2” (қониқарсиз)** деб қуйидаги ҳолларда баҳоланади:

- Аниқ тасаввурга эга бўлмаслик;
- Жавобларда хатоликларга йўл қўйилганлик;
- Билмаслик.

